

вярно, **като обобщена сентенция**, в смисъл, че, независимо от етническия произход и етническата принадлежност, **жизнената траектория на успеха съдържа едни и същи, универсални „базисни интервали“**, едни и същи условия, причини и фактори на въздействие, в резултат на които отделният индивид успява. Успехът става възможен благодарение на ролята на родителите и семейната среда, на училището и следучилищните институции, на личната мотивираност за успех, на приемането в професионалната среда, а често (особено сред успелите на локално равнище ръководители, служители, експерти, лидери) и с помощта на партийния и политически капитал.

И все пак... Успелият наистина достига в една или друга степен общо, **универсализирано ниво на реализация**, където няма (или почти няма!?)... значение кой-какъв етнически произход или принадлежност има. Заедно и успоредно с това, успелият от ромски произход или с ромска идентификация носи своята **специфичност** на постигнатия успех. Същите гореспоменати „универсални условия на успех“ са наистина валидни и при успеха на ромите, но в определена „специфична“, модифицирана, „пречупена“ светлина: родителите и семейството са изключително важни като стартова позиция и подкрепа, но при ромите това означава **и нещо друго** (преодоляване на типичната сред ромите слаба заинтересованост от образованието на детето, от нуждата за постоянно окуражаване на неговите училищни занимания и постижения; от осигуряването на отличен или много добър български език, от придобиването на важни хигиенни и дисциплиниращи навици, трудно създавани в обстановката на мизерни жилищни условия и лоша, неизградена инфраструктура в ромските махали и т.н.); училището, самото образование, са също ключово важни за успеха както за всички, така и за ромите, но за последните това означава **и друго нещо** (равностойното им приемане, важността на смесените паралелки, пълноценното им обучение, вкл. със занимални или пансионни, за да усвоят добре учебния материал и т.н.); личната мотивация е универсален фактор за всеки успех, така и при ромите, но тук има **и още нещо** (осъзнаването както на своите възможности и цели, така и на нуждата от силна амбиция да сполучи, дори и с цената на „двойно повече усилия“ и т.н.)...

Специфичността, това „още нещо...“ е прякото или косвено отражение на **„етническите бариери“** пред успеха: директното или опосредствано задържащо влияние на етническата общност (в обобщен вариант или като конкретна местна квартална среда), нуждата да преодоляваш дискриминационни пречки – и в училище, и при постъпване на работа, и в самата работа, и в отношението при ползване на обществени услуги и т.н., и т.н. Оттук и необходимостта да влагаш **„двойно повече усилия“** спрямо другите, за да постигнеш същия успех. А и самата **„етно-екстра“** – назначаването на дадена позиция именно защото си ром, само по себе си позитив за отделния индивид, също дешифрира по свой начин **„спецификата“ на ромския успех**.